

Abonamentul:

pe 1 an 5 cor.
pe 1/2 an 2-50
pe 1/4 an 1-25

ROMANIA:

pe 1 an 7 lei
pe 1/2 an 3-50

TARA NOASTRA

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Carloviț—Caransebeș.

(I.) Coreligionarii noștri sârbi nu au fost socotiți niciodată între oamenii vigoși, între popoarele, cari au voință tare și știu să-și păstreze independența lor.

Dincontră — istoria lor bisericească mai nouă, ni-i prezentă pe frații sârbi, ca pe un popor schimbăcios, plin de vanități și mări deșerte, — înclinat mai mult spre a se plecă puterii de stat ori de vă place puterii banului, decât a stă cu fruntea senină și a privi primejdia în față — fără să șovăie.

Așa să ne explicăm, că a fost posibilă și alegerea cea mai recentă a patriarhului Lucian Bogdanoviciu, alegere — cum eră de prevăzut — deja confirmată din partea Coroanei.

Sârbi cum se știe au o umbră de constituție — dar chiar și în cadrele acelei constituții, ar putea să aperse interesele bisericei lor.

Indată ce au băgat în biserică politica și membrii congresului s'au grupat după vederile politice ale guvernelor maghiare, sârbi au devenit neputincioși în fața guvernului maghiar.

Radicalii sârbi — majoritatea congresului sârbesc — au cochetat de ani de zile cu kossuthiștii și s'au dat legați de mâni și de picioare coaliției maghiare, ajunse la stăpânire.

Cu ajutorul kossuthiștilor au făcut încercare să înlăture pe fostul patriarh Brankovics, care eră acuzat de pungăși ordinare, de fiii săi sufletești.

La spatele lor stătea episcopul Vârșetului Smeianoviciu, dornic de a pune pe capul său Mitra arhiepiscopescă.

Brankovics s'a apărat cât s'a putut dar în fine sdrobit de săgețile veninoase ale contrarilor săi a închis ochii fără să se poată reabilita.

Nepotul său — episcopul de Buda — i-a stat în ajutor — luându-i apărarea, și ca să-i fie mai ușoară situația s'a aruncat și el cu totul în brațele guvernului maghiar — devenindu-i cea mai slugarnică unealtă.

Naționaliștii adevărați, câți se mai găsesc între sârbi noștri, au rămas consternați în fața declarațiilor ce a făcut acest principe al unei biserici naționale, la congresul parlamentar din Paris — iar maghiarii l-au îmbrățișat ca pe un Messia și l-au îngrămădit cu laude și onoruri.

Numirea lui de administrator al patriarhiei pe timpul vacanței — aici își află deplina explicare. Trebuie remunerat omul, care stă gata a face cele mai prețioase servicii maghiarismului în fața străinătății.

Că la alegerea primă n'a avut nici un singur vot — și la a doua alegere

a avut numai 3 voturi — nu l-a pus pe gânduri, — el știă că are la spate pe protectorul său — pe guvernul maghiar, care, când e vorba de a remunera servicii — o face, cum se vede cu belșug — ca să îndemne și pe alții reflectanți și doritori de mitră să bată cărările pe cari le-a bătut Bogdanoviciu.

Smeianoviciu eră ușor de dat înlături, câtă vreme el — a fost mai mult un resvrător contra patriarhului său, și o unealtă a radicalilor contra liberalului Brankovics.

De nu eră acțiunea lui Smeianoviciu, niciodată Bogdanoviciu, nu eră împins la atâta slugarnicie, deși atmosfera din Budapesta este priincioasă pentru oameni cu înclinări spre mări deșerte.

În chipul acesta s'au petrecut lucrurile la frații noștri sârbi și din ele putem trage și noi multe învățături, mai ales că și noi stăm în fața actului unei alegeri de episcop — la scaunul vacant al Caransebeșului.

Noi din norocire între aspiranții noștri la mitra episcopescă, nu avem între noi oameni, cari să fie îndrăgiți din seamă afară de guvernul maghiar.

Nu pentru că unui ori altul nu ar fi în stare să-și calce pe inimă și să facă pe voia guvernului tot ce i-se cere, ci pentru că, la noi constituția bisericei este întărită cu ziduri cu mult mai tari și aceasta o știu candidații foarte bine. Fără votul majorității din sinod ori congres, nimene nu poate ajunge să pună mâna pe cârja arhierescă.

Și în cadrele organizației noastre, ar fi mare minune dacă ar putea străbate un om, dat cu totul pe mâinile guvernului, și aceasta e bine să se știe, că pe fericitul Iosif Goldiș nu l-a ales guvernul, ci l-a ales o majoritate sinodală compusă din cei mai intransigenți naționaliști din motive pe cari nu le mai sulevăm.

Nouă nu ne dă mâna să scoatem la iveală nume. Nu persoanele ne determină ca să scriem aceste rânduri. Noi voim ca celce aspiră spre scaunul arhieresc să fie bărbat integru, cu mâni curate, cu inimă care să bată românește, și care să aibă dragoste nefățărută, pentru instituțiile noastre bisericești și să introducă ordinea, disciplina, cinstea și corectitatea în oficiile publice bisericești.

Dacă se găsește atare bărbat — și noi știm că se găsesc mulți, aceia trebuie căutați și între cei chemați cel mai chemat să fie invitat a lua cârma diecezei.

Conducătorii diecezei să nu se lase povățuiți de interese locale, nici de prietenii și mici hatâruri, când e vorba de a alege episcop, care va avea în virtutea poziției sale să fie și membru în camera de sus a magnaților și va trebui să-și ridice cuvântul împotriva legilor ce se fac mai de multeori cu anumite sco-

puri și tendințe de a ne reduce la o cantitate negligeabilă.

Un om slab pus la loc de frunte — face mai mari stricăciuni bisericei și neamului, decât toți dușmanii văzuți și nevăzuți.

Să sperăm că frații din Caransebeș — se vor ști ridica la înălțimea de adevărați conducători ai bisericei și ziua de 4 Octombrie va fi o zi de mare praznic pentru toți fiii întregii metropolii ortodoxe.

Unde sunt Bănățenii? Primim, dela un prieten al nostru din Lugoj, următoarele rânduri: „Ce înseamnă oare că deputații noștri bănățeni se lasă mult mai pe jos de ceilalți și nu fac nici o mișcare pentru legea electorală proiectată? În vara aceasta a vorbit și Burdea și a spus multe și nemilostive prostii și dintre Lugojeni nu s'a simțit nici unul îndemnat să convoace o adunare de popor și să-i dea „fratelui Costi“ Burdea o categorică săpuneală. Dinpotrivă, cei de aici se poartă chiar cu oarecare condescendență față de renegeatul dela Caransebeș și nu li-e frică de opinia publică“. Frații bănățeni vor fi avut desigur grele piedeci, căci altfel nu ne putem închipui întârzierea lor în îndeplinirea unei datorii elementare!

Interpelarea d-lui Vlad în Dietă, în chestiunea pluralității votului, a fost făcută cu o deosebită abilitate. Avem credința că în direcția spiritului din acea interpelare trebuie să se miște și campania întreagă de aici înainte.

Dupăcum am scris și noi într'un prim articol din vara aceasta, este imposibil de-a nu aduce proiectata lege electorală în legătură cu numele M. S. Regelui. Este un fapt absolut dovedit, că acea lege se face la dorința specială a Suveranului. Poporul știe de aceasta și mai știe că dorința M. Sale a fost, ca legea din Ungaria să nu se deosebească întru nimic de cea din Austria. Dacă acum guvernul unguresc a căutat să smulgă Suveranului vre-o concesie și să modifice proiectul original, e prea firesc că poporul se va săruncina în credința sa față de Coroană și că toată răspunderea grea va cădea în sarcina acestui guvern.

D-l Vlad a făcut un deosebit serviciu cercurilor conducătoare, punându-le în vedere trista urmare de care va fi însoțită falsificarea dorinței M. Sale. Scuzele lui Andrássy, că un guvern constituțional e liber în acțiunile sale, și amenințările lui, că cu acest proiect rămâne sau pleacă, nu schimbă întru nimic punctul nostru de vedere.

E de dorit, ca la viitoarele întruniri ce se vor mai convoca, oratorii să stăruie a arăta rolul M. Sale în această mișcare și atitudinea contrară a guvernului, care dă un sprijin atât de detestabil tronului.

Condamnat. În cursul săptămânei trecute, s'a pertractat în fața curții cu jurați din Cluj procesul intentat revistei „Țara Noastră“ pentru „agitație“. Fostul redactor responsabil, d-l Ovidiu Gritta a fost condamnat la 6 luni închisoare de stat. Apărător a fost d-l avocat C. Maniu. S'a insinuat recurs de nulitate.

In fața Europei.

Vieța politică a unui popor mai mic, fie ea cât de sgomotoasă la el acasă, se răsfrânge în afară în mod foarte vag. Din toată imbrâncea noastră pe vieță și pe moarte, din toată lupta asta înăbușită, în care atâția inși sufăr pe tăcute și cad, abia câte-un val ușor de se abate pe țărâmul opiniei publice mai largi. Ce știe Europa, ce știu chiar țările din vecini de toată tragedia asta zilnică ce se desfășoară la noi pe linie întinsă? Ce știe marele areopag al păcii, care-și trâmbiță în largul lumii duhul său păciitor, de toată țesătura de mișelii mărune și de apucături abile, prin cari se înghenunchează atâtea popoare destoinice de muncă și progres?

La Berlin, Apponyi a putut să vorbească, în aplauzele reprezentanților tuturor statelor, despre spiritul de dragoste și de dreptate față de neamurile mai mici. Și nu s'a găsit nimeni ca să arete, cum acest mistificator al opiniei publice europene, se dedă la cea mai respingătoare duplicitate, căutând să acopere cu vorbe sănătoase și principii generoase, starea rușinoasă din țara lui și chiar faptele lui atât de odioase. Iar cuvintele lui Apponyi s'au repercutat pretutindeni și iată cum dela Impăratul Germaniei, care i-a strâns mâna cu atâta profuziune, până la cel din urmă ziarist european, au rămas cu toții încredințați că în o țară ca Ungaria, unde s'a născut un atât de strălucit teoretician al păcii și al dreptății, e liniște și mulțumire.

Niciodată n'am simțit mai mult ca astăzi lipsa de apărători ai cauzei noastre în afară și parecă niciodată nu am simțit mai mult ca acum tăria adversarilor noștri. Față de ei, cari au așa de vechi legături diplomatice cu străinii și cari, grație mijloacelor lor bănești dispun de o propagandă publicistică așa de întinsă, noi suntem într'o mare inferioritate. Cuvintele platonice ale unui Björnson, răspândirea de mici broșurele deslușitoare, sau câte un glas resleț de om politic

din România, în general foarte slab informat, nu sunt la nivelul unei apărări serioase. Iată aici o față tristă a cauzei noastre naționale. A nu fi destul de cunoscut și a nu avea sprijinul străinătății este de sigur un mare dezavantaj al situației noastre. Perderile noastre în acest fel sunt colosale, căci protejați de statele străine și având încrederea oamenilor cu greutate în relațiunile internaționale, maghiarii pot să săvârșescă fapte și mai nedrepte și să împingă și mai departe vrajba între popoare. Ei au un fel de mână liberă, taie și spânzură, cum am zice, cu consimțământul Europei.

Putem noi face ceva pentru a ne pune într'o lumină mai favorabilă în fața străinilor? E o chestiune de timp și de muncă, dar mai ales o chestiune de oameni. Pentru a duce cauza înaintea unui mare for de judecată, trebuie să dispui de personalități remarcabile, de bărbați știutori de multă carte și înzestrați cu multe calități. Noi suntem însă un popor sărac deocamdată în toate; vieța noastră publică își are încă stângăciile ei; atingerile noastre cu frunțașii diplomației și ai civilizației străine sunt așazicând nule. Cu puterile de astăzi o biruință în afară e cu neputință. Alături de Apponyi, care a reușit să-și impună sotismele sale atâtor oameni culți cari erau de față la congresul interparlamentar de pace, cei doi deputați ai noștri făceau o umilă figură, fericiți că aveau prilejul de-a stă în rând cu atâtea mărimi ale intelectualității europene, dar nefericiți în sine de-a nu avea talentul și însemnătatea celorlalți.

Ne trebuie deci pregătire multă, căci oamenii de seamă nu ies decât dintr'un popor bine pregătit și din multe lupte, cari îi dau oțelirea cuvenită. Ne trebuie încă ani îndelungați de luptă aici acasă, ani de școală și de experiență, din cari să iasă acei bărbați înzestrați în toate privințele și destoinici a cucerii simpatiile Europei pentru noi. Rostul nostru, al celor de astăzi, este mult mai îngust și se mărginește strict la nevoile zilnice din cadrul țării noastre.

REVISTA POLITICĂ.

O nouă condamnare pentru — Pánade. Pentru un articol „Cu ce datorim strămoșilor noștri“, scris din prilejul sălbătăciilor fără seamăn săvârșite la Pánade, din partea unui regiment de honvezime, — d-l Silvestru Moldovan, redactorul „Foi Poporului“ din Sibiiu, a fost condamnat de către curtea cu jurați din Cluj la 4 luni închisoare și 400 coroane amendă.

Ci-că articolul incriminat, în care se regretau niște sălbătăcii condamnate de toată lumea, — ar fi cuprins „agitatie“ împotriva națiunii maghiare.

Pe semne, careva dintre întemnițații noștri e să iese în curând. Trebuie să fie cine să-i ia locul.

Majoritatea și deputații naționaliști. După o pauză de trei luni, s'au redeschis porțile parlamentului pe seama „părinților patriei“. Redeschiderea aceasta a fost, însă numai formală și după două ședințe, Camera s'a ajurnat din nou, până câtră sfârșitul lunii Octomvrie.

Un moment interesant ne-a prezentat cu toate acestea și întrunirea scurtă a Camerei. Ne-am putut convinge din nou cât de puțin respectă majoritatea coaliționistă principiile constituționalismului, cari le-au ajutat să ajungă la putere. Pentru delegații, clubul deputaților naționaliști a candidat și el trei membri, cerând se fie reprezentat și partidul naționalist în corporația aceasta care discută și hotărăște în chestii cari privesc toate popoarele din țară. Majoritatea, însă, disconsiderând din nou toate regulile de lealitate și justetă, — n'a ales pe nici unul dintre candidații naționaliști.

În consecință, clubul deputaților naționaliști a adus hotărîrea ca toți membrii ei, aleși în deosebitele comisii (toate de mai puțină importanță) să-și dea demisia, protestând și în acest chip împotriva nerespectării celor mai elementare reguli de constituționalism.

Tot în ședințele aceste, ministrul-prezident Wekerle, ministru de finanțe, a prezentat Camerei proiectul de budget al anului viitor (cu un spor de 166.251,755 față cu anul trecut, urcându-se veniturile la suma de 1,555.777,976 și cheltuielile la suma de 1,555.729,907 cor.), — iar deputatul român Vlad a adresat ministrului de interne con-

FOILETON.

Răniții.*)

de Em. Gârleanu.

Cât putuseră, cercetașii și sanitarii, cutreieraseră câmpul la lumina faclelor, și căraseră, pe târgi și pe nășalii, sute de răniți. Îi adunaseră așa, cum îi găsisse, ruși și români la un loc. Dar noaptea coborise repede și prin păcla groasă care înăbușea ca fumul, soldații de abia puteau pătrunde. Și gemetele parcă amortise; tăcerea adâncă a morții pusese stăpânire peste întreg cuprinsul... Dar în zorii zilei, când prin valurile de păclă începuseră a se zări ca la lumina unui chibrit, căciularii porniră din nou să caute printre căzuți. Cea mai mare parte dintre ei zăceau întinși pe spate, cu pușca alături, încinși cu centironul, a cărora cartușiere, deschise, lăsaseră cartușele să cadă imprăștiat alături. Trupurile stăteau întepenite de fiorul morții, și pe obrazurile vinete bura de ploaie lăsase picături, ca lacrimile. Toate fețele aceste a cărora ochi închiși înfățișă icoana mincinoasă a somnului, părea că plânseră prin vis.

Puțini mai erau acei care mai trăiau încă în urma atâtui sânge pierdut. Unii își dădură su-

fletul îndată ce îi mișcă din loc, într'un suspin de ușurare. Pe aceia îi lăsa acolo, spre a fi îngropați în groapa mare, care avea să-i primească pe toți în cuprinsul ei. Dar dintr'o vâlcea, în care apa de prin prejuri se prelingeă cu linceriri ușoare, străbatea un gemăt răgușit, care uneori se ridică aspru și trăgănat, ca o chemare desnădăjduită.

Un fior parcă trecu prin vinele căciularilor din apropiere. Dâșii ascultară o clipă, să-și dea seama bine încotro trebuiau să apuce, apoi luară nășăliile și porniră într'acolo. Ajunși, scuturară scrumul faclelor, a căror flacără apăsată de păclă, scăzuse, și la lumina care se imprăștie dintr'o dată, soldații văzură deslușit grămada de oameni, căzuți unul peste altul, incremeniți parcă în cea din urmă tresărare a unei lupte sălbatice. Deasupra tuturor, un grenadir rus, un uriaș, scotea gemete prelungi. Glasul lui eră acela care pătrunsese până la urechea cercetașilor. Căciularii și sanitarii se puseră îndată pe lucru, ridică pe rus, apoi dintre alți doi grenadiri morți, scoaseră pe un sergent de dorobanți al căruia piept se ridică încet, cu greutate. Un căciular se plecă și strigă, uimit:

— Îi domn' sergent Morcan, dela a opta...

Îi întinseră binisor pe nășălie, și sergentul rămase cu ochii pe jumătate închiși, cu o picătură de sânge la colțul din stânga al buzelor.

Soldații se făcură roată, apropiară faclele, și unul întrebă:

— Unde-o fi lovit?...

Dar un scâncet ușor le lovi din nou auzul. Un căprar îi îndemnă:

— Hai! băieți; ia auziți, mai este unul cu vieță.

Și iarăș dădură la o parte trupuri întepenite, vre'o patru, și dedesuptul lor o mână se mișcă. Soldații rămaseră înșipți locului. Căprarul nu-și credea ochilor:

— Un turc!

— Ce-o fi căutând *ista*? întrebă un sanitar. Și-un căciular nu știă ce eră de făcut:

— Pe *ista* îl luăm domn' căprar?

Căprarul stete puțin pe gânduri, pe urmă vorbi hotărît:

— Cum să nu-l luăm! Se chiamă că-i om, și că-i rănit... Să-l ridicăm... Da, ce-o fi căutând el aici?...

Soldații se plecară și-l luară pe mâni. Atunci un strigăt sălbatic, ca un blestem, porni din pieptul rusului care se uită cu ochii mari, și încercă să dea din mâni.

— Ce-o fi având, de sbeară așa? întrebă unul.

Căciularii se uitară la el, apoi unul pără că-l pricepuse din semnele și din mânia lui:

— Știi ce domn' căprar? îi ciudă că ridicăm pe turc.

— Taci!!

Rusul urlă înainte, încercă să se scoale, și izbuti să arete cu mâna, ca și cum vroia să gătuie pe cineva.

* Din volumul inedit 1877 — schițe de războiu, ce va apare ca Nr. 1 din „Biblioteca Românească“, Socec.

tele Andrassy o energică interpelație în chestia votului universal.

Despre această interpelație, precum și despre răspunsul contelui Andrassy, vorbim la alt loc.

„Calvarul“ presei noastre la Berlin. La congresul internațional al presei ce-a avut loc zilele trecute în Berlin, — d-l Ioan Procopiu, președintele sindicatului ziariștilor din București și unul dintre delegații sindicatului, a adus în discuție și situația grea creată de guvernul unguresc presei naționalităților nemaghiare din Ungaria. Comunicația d-lui Procopiu, care a înșirat osânde grele ce are să le îndure presa noastră, a făcut senzație vie între membrii congresului.

Distinsa revistă politică din Viena, „Die Wage“, se ocupă și ea cu această situație și într'un articol judicios cu titlul „Janus-Apponyi“ îl demască pe acest apostol falș al păcii. Reproducând tabloul osândelor grele aduse împotriva presei noastre naționaliste, încheie:

„Statistica aceasta, însă, nu are nici decum pretenția de-a fi completă. Contele Apponyi poate să arete lumii o față oricât de netedă și pașnică. Noi cei din Austria și Ungaria știm că el are un cap de Ianus și cunoaștem și masca scârboasă a celeilalte fețe“.

Suntem convinși că nu e departe timpul când toată lumea va ajunge să-l vadă pe acest bariton șovinist în această lumină — adevărată.

Socialiștii din Austria sprijinesc lupta noastră pentru votul universal. Partidul regnicolar social-democrat din Austria a ținut Dumineca trecută, în Viena, o mare întrunire, în care au luat în discuție chestia sufragiului universal din Ungaria

Enunțând că introducerea votului universal cinstit în Ungaria e nu numai o cerință a dreptății politice, sociale și naționale, ci și o necesitate politică imperativă, — partidul a primit un proiect de rezoluție care condamnă, în termeni aspri, uneltirile guvernului coaliționist, promite luptătorilor din Ungaria că-i va sprijini cu toate mijloacele de cari dispune și va stărua pe lângă guvernul austriac să intervină pe lângă guvernul ungar să abandoneze proiectele sale jignitoare pentru majoritatea cetățenilor din Ungaria.

Adunare socialistă s'a ținut Dumineca trecută în Sibiu, în care a fost agitată chestiunea votului universal. S'a decis continuarea luptei și

aplicarea celor mai radicale mijloace împotriva detestabilului sistem al pluralității. S'a zugrăvit din partea oratorilor socialiști în culori plastice icoana sufletească a actualei cărmuirii și s'a trimis o adresă de aderență clubului social democrat din Viena. Pentru noi românii a avut o importanță specială această adunare, al cărei referent român a fost d-l Dr. Nicolae Comșa. D-l Comșa a participat la această adunare în calitate de delegat al clubului național român, în urma cererii partidului social-democrat din loc. Frumosul discurs al d-lui Comșa, care a accentuat necețitatea înfrățirii tuturor elementelor nemulțămite din țară în vederea unui scop comun, — prin căldura și verva cu care a fost rostit, a stârnit furtuni de aplauze. Adunarea a fost cercetată de un numeros public și aproape de toți fruntașii noștri din localitate sub conducerea d-lui Dr. Liviu Lemenyi, președintele clubului național din loc.

Refuzați din Delegațiuni. Partidul naționalităților a cerut Dietei să-i primească doi reprezentanți în Delegațiuni. Nimic mai echitabil ca această cerere, căci se cuvine ca toate partidele, cari din diferite puncte de vedere apără interesele acestei țări, să fie reprezentate în acea instituție constituțională a Delegațiunilor, unde se discută chestiunile comune ale Monarhiei. Majoritatea camerei a refuzat însă această dreptă revendicare a naționalităților, provocând o indignare adâncă în cercurile noastre politice.

Cunoaștem noi prea bine motivele acestui refuz. Guvernul caută să țină la distanță pe deputații noștri și să nu le dea prilejul ca să poată veni în atingere cu cercurile mai largi ale politice. În Delegațiuni orice deputat are ocazia de-a mai stă de vorbă cu Miniștrii Austriei și chiar cu Suveranul. Orice chestiune, ridicată acolo, poate avea un răsnet mai viu și străbate mai ușor și în presa străină. Orice problemă de politică externă și financiară poate fi adusă și în legătură cu naționalitățile. Și, eventual, s'ar putea ușor afla din gura celor competenți, că în cece privește legăturile cu Austria, naționalitățile nu acceptă politica partidelor maghiare. Iar de toate aceste li-e teamă celor dela guvern și caută în consecință să impedeze intrarea noastră în delegațiuni.

Sperăm că acest refuz va fi un indemn cu atât mai puternic pentru viitor și că partidul nostru va stărua și mai departe să-și câștige dreptul de a fi reprezentant la locul indicat.

Votul plural.

— Planurile guvernului demascate. —

După aproape trei ani de stăpânire coaliționistă, contele Andrassy s'a văzut în cele din urmă silit să declare, categoric, că la toamnă va prezenta Camerei proiectul său despre votul universal, fără a se declara, însă, în meritul chestiei, schițând, măcar în liniamente generale, principiile pe cari se va întemeia acest vot „universal“.

Când, în ședința de Miercuri, d-l deputat Dr. Aurel Vlad, în interpelația sa adresată d-lui ministru de interne, a somat energie guvernul să declare dacă vrea să-și îplinească angajamentele luate față cu Coroana și țara întreagă: de-a introduce și în Ungaria votul universal cel puțin atât de universal cum îl proiectase fostul ministru Kristóffy, — contele Andrassy a dat numai decât un răspuns — evaziv!

A declarat, ce-i drept, că „în curând“ și Camera va fi în poziția de-a cunoaște proiectul de lege în toate amănuntele sale, dar în discursul său n'a făcut declarații nici în ce privește pluralitatea voturilor, nici felul de votare. În schimb, după ședință, în culoarele Camerei, a spus pe față că e aderent al votului plural care singur poate „să apere interesele naționale“ și că-și leagă portofoliul de primirea acestui proiect. Mai lămurit nu s'a declarat, însă, nici de data aceasta.

Atitudinea aceasta nehotărâtă n'a surprins însă pe cei cari cunosc scopurile guvernului și știu că până acum proiectul contelui Andrassy n'a fost aprobat din partea M. Sale. Întârzierea, mai bine: veșnica amânare a proiectului s'a făcut și se face numai cu scopul de-a câștiga timp ca, profitând de un moment prielnic, să-l poată înduplecă pe Rege să-și dea aprobarea pentru un proiect care tinde la consolidarea domniei de clase.

Cu toate tănuirile aceste, fără voia guvernului, a ajuns să fie cunoscut de țara întreagă proiectul guvernului. Ziarul „Népszava“ a știut să-și câștige un exemplar litografiat al acestui proiect și-l publică în toată întregimea sa în numerele sale din urmă.

E o infamie fără seamăn ce cuprinde acest proiect îndreptat exclusiv împotriva noastră a naționalităților nemaghiare și împotriva socialiștilor. Pe noi tinde coaliția să ne înfrângă, căci numai noi stăm în calea utopiilor șoviniște.

Dar căprarul nu se înduplecă, țipă la rus: — Ia, nu mai băigu! acolo!

Și poruncii soldaților să pornească:

— Hai, gata; ridicăți-i și porniți.

Pânza târgei pe care trupul uriaș al rusului se svârcolea de furie, se lăsă până în pământ, și cercetașii plecară încet, unii după alții, luminați de facile înainte și pe lături. În unele locuri se opriră, ca să poată trece peste ceice zăceau nemışcați; apoi pâlcuri, pâlcuri de alți cercetași se adunară, și așa, strânși la un loc, intrară în câmpul de dincolo de partea pe care se desfășurase lupta.

În vreme ce mergeau, căprarul chemă pe un sergent:

— Domn' sergent Stoica! Am ridicat pe un turc.

Sergentul se oprî, și mai înainte de-a vedea pe turc dădu cu ochii de dorobanțul rănit:

— Ista-i Morcan... dela a opta...

Și mai strigă pe alții:

— Mă Ciută... Ciută! Virtane!... Morcan i-aici.

Ceilalți gradați se apropiară. Căprarul arată pe turc:

— Uitați-vă și turcul.

Atunci, un soldat din compania lui Morcan povestî:

— Ira! ista-i turcu cel de-o căzut de pe parapet... L-am văzut eu cu ochii mei... se luptă amarnic; l-a încunjurat și de-ai noștri și ruși, și l-a

tras încoă... eră și domnul sergent Morcan. Pe urmă n'am mai văzut nimic că dădea companiile celelalte peste noi, ne-am retras... Da pe turc l-am văzut cu toții, cum dădea cu baioneta...

Un glas răzleț bănuî atunci:

— Ce l-ați mai ridicat?

În urmă răsăriră și câțiva grenadiri ruși. Uriașul, obosit de atâta strigăt, îngână în limba lor ceva, și dâșii se uitau încruntați la căprarul de sanitari...

Se luminase bine de ziuă când ajunseră la ambulanță. Ofițerul de serviciu venî să dea pe răniți în primire, și poruncii cercetașilor să-i ducă în baraca de scânduri care rămăsese goală, căci cei doi răniți ce fuseseră așezați întrânsa muriseră peste noapte. Repede veniră doctorii și maiorul, se apropiă de cele trei târgi puse una lângă alta. Întâi se oprî un căciular, se plecă și cetî placa de alamă, cusută de tunică:

Morcan Ion, sergent, Campania 8-a din Regimentul 16 de dorobanți.

Îl desbrăcără încet, și-l căută. Îi străbătuse un glonț prin partea dreaptă a pieptului și unul prin coapsă. O tăietură de baionetă deschisese în două muschiul mânei drepte. Maiorul dădu din cap, și se întoarse cătră ceilalți:

— Prea mult sânge pierdut!

Apoi le poruncii ce aveau de făcut.

Rusului, — Nicolai Nicolaieff — din regimentul de grenadieri, loviturile de baionetă îi

sdrențuise toată partea din jos a spatelui, și un glonț îi atinsese șira spinării; nu mai eră nici o scăpare.

La urmă toți se opriră lângă targa pe care zăcea, cu ochii închiși, galben ca ceara, turcul. Maiorul se miră la rândul lui:

— Ce caută Nizamul asta la noi?

Atunci căprarul povestî cele ce auzise dela soldatul din compania a opta.

În fața rănilor turcului toți se dădură înapoi îngroziti: întreg eră potrocolit de baionete. Maiorul se miră de așa putere de vieată:

— E de necrezut cum mai trăiește omul asta!... Are șapte suflete ca mâța.

În vreme ce sanitarii îi spălau rănile, doctorul așteptă lângă el. Turcul deschise într'un rând ochii și se uită pierdut împrejur. Atunci, deodată glasul rusului, țintuit locului de legăturile cu care-l înfășurase, sbucni din nou. Întoarse capul, și cu ochii holbați, vorbea repede, suflând din greu.

Căprarul dădu deslușiri:

— Și când l-am ridicat tot așa a țipat, să trăiți, domnule maior... că i-am găsit pe căteși trei la un loc.

Toți se uitară mirați la grenadir; maiorul își dete seama:

— Să știți că s'au luptat; câteva din loviturile din spatele rusului or fi și de ale astuia.

— Și-acum nu-l iartă.

Datele ce le comunică ziarul socialist sunt de o elocvență îngrozitoare. Alegătorii nu vor fi împărțiți numai în trei categorii, — ci în patru!

I. Conform acestui proiect vor avea drept de vot toți cetățenii cari au implinit 24 de ani, — fără considerare dacă știu citi și scrie. Numai cât analfabeții vor avea drept electoral — indirect! Tot câte 10 analfabeți vor alege câte un alegător direct. 1.270.924 de analfabeți, câți avem în țară (de cel puțin 24 ani) vor da, prin urmare, un contingent de 127,092 alegători.

II. Pe baza scrisului și al cetitului vor avea câte un vot: 2.618,501 cetățeni.

III. Câte două voturi vor avea, a) ceice au absolvat 4 clase secundare; — b) ceice știu scrie și citi și plătesc cel puțin 20 cor. dare directă; — c) ceice știu scrie și citi și au în serviciu permanent cel puțin 1 om. — d) ceice știu scrie și citi și au stat în același serviciu cel puțin 5 ani; — e) ceice știu scrie și citi, și au implinit 32 de ani, au făcut serviciul militar, și au cel puțin 3 copii.

Pe baza aceasta vor avea două voturi 866,267 de indivizi, dând un contingent de 1.732,534 voturi.

IV. Trei voturi vor avea a) cei cari au absolvat o școală medie; — b) cei cari știu scrie și citi și plătesc cel puțin 100 cor. dare directă.

Pe baza aceasta vor avea trei voturi 217,791 indivizi, dând un contingent de 653,373 voturi.

Numărul total al voturilor e 4.047,671.

Că ascuțitul acestei reforme e îndreptată împotriva noastră, se învederează din faptul că noi naționalitățile, toate împreună, deși formăm majoritatea țării, nu avem nici jumătate dintre voturi. Și anume, dintre aceste voturi:

maghiare sunt . . .	61·8	procente;
germane „ . . .	15·2	„
slovăcești „ . . .	10·3	„
românești „ . . .	7·4	„
rutene „ . . .	0·5	„
croatești „ . . .	1·1	„
sârbești „ . . .	2·4	„
de alte naț. „ . . .	1·3	„

Dintre voturile plurale (două și trei voturi) ne vin nouă naționalităților:

Dintre 217·791 votanți cu 3 voturi sunt:

maghiari 71·7%, germani 16·9% slovaci 3·1% români 3·7% ruteni 0·2%, croați 0·5%, sârbi 3%, alte naț. 0·9%.

Dintre 866·267 votanți cu 2 voturi sunt: maghiari 63·3%, germani 16·7%, slovaci 10·1% români 5%, ruteni 0·2%, croați 1·2%, sârbi 2·3%, alte naț. 1·2%.

Dintre 1534·443 votanți cu câte 1 vot sunt: maghiari 58·6%, germani 13·5%, slovaci 13·5% români 9·1%, ruteni 0·6%, croați 1·3%, sârbi 2·1%, alte naț. 1·3%.

Dintre 1270·924 alegători analfabeți sunt: maghiari 32·2%, germani 4·8%, slovaci 10·3% români 38·8%, ruteni 5·7%, croați 1%, sârbi 3·8%, alte naț. 3·4%.

Dintre muncitorii au:

trei voturi: 0%, două voturi: 34%, un vot: 54·5%.

Exprimând procentele în cifre, vom avea următorul tablou:

Dintre 217·791 votanți cu 3 voturi sunt: maghiari 156·156; germani 37·024; slovaci 6·817; români 8·124; sârbi 6·599.

Dintre 866·267 votanți cu câte două voturi sunt:

maghiari: 548·347; germani; 144·666; slovaci: 87·492; români 43·313; sârbi 19·924.

Dintre 1,534·443 votanți cu câte un vot sunt: maghiari 899·173; germani 207·149; slovaci 207·149; români 139·634; sârbi 32·223.

Sau din totalul voturilor de 4·047·671 sunt:

maghiare	2,501·460
germane	615·245
slovace	416·910
române	299·537
croatești	44·524
sârbești	97·144

Putem servi, însă, cu un tablou și mai revoltător. Au implinit vârsta de 24 de ani dintre: maghiari 2,015·355 și vor avea 2,501·460 voturi;

germani 450·064 „ „	615·245 „
slovaci 433·420 „ „	416·910 „
români 684·261 „ „	299·537 „
croați 44·155 „ „	44·524 „
sârbi 108·193 „ „	97·144 „

3,895·357 indivizi vor avea 4047·671 voturi.

În vreme ce 2.015 355 maghiari cari au implinit vârsta de 24 de ani vor avea 2,501·460 de voturi, — 684·261 de români vor avea numai 299·537 de voturi...

Și mai izbitoare e nedreptatea revoltătoare ce ni-se face, dacă ținem seamă de împărțirea voturilor după comitate. Vom înșira numai comitatele locuite de români.

În comitatele Bichiș, Bihor, Maramurăș, Săbolciu, Sătmar, Sălăgiu și Ugocia dintre 449·361 de voturi 83% sunt maghiare și numai 8·1 românești (abiă 36.398 față cu 370.000 voturi maghiare!) Dintre 22.625 votanți cu câte 3 voturi 87·6% sunt maghiari, 4·5% români; dintre 89.448 votanți cu câte 2 voturi 87·4% sunt maghiari, 23·5% români; dintre 179.385 votanți cu 1 vot 84% sunt maghiari și 7·3% români, iar dintre 231.756 votanți indirecti 30·9% sunt maghiari și 48·8 români.

În comitatele Arad, Cenad, Caraș-Severin (91.887 de voturi: 10% maghiare, 63% române), Timiș și Torontal dintre 468.664 de voturi 24·8% sunt maghiare, 29·9% germane și 27·9% românești (abiă 131.225 față cu 114.933 maghiare, în vreme ce numărul total al locuitorilor români e 821.726, iar al maghiarilor nici jumătate: 408.417!) Dintre 27.420 votanți cu câte 3 voturi 36·7% sunt maghiari, 12·2% români; dintre 96.273 vot. cu 2 voturi: 25% maghiari, 23·5% români; dintre 173.339 vot. cu 1 vot: 20·5% maghiari, 36·3% români, dintre 204.941 vot. indirecti: 11·2% maghiari și 61·7% români.

În Ardeal: dintre 408.650 voturi 48·3% sunt maghiare, 18·9% germane și abiă 32·2% românești, de vreme ce românii alcătuiesc 56·5% al populației întregi, iar maghiarii numai 33%! Cele nici 9% germani au în schimb 18·9%! Dintre 18.981 votanți cu câte 3 voturi: 59·9% sunt maghiare, 18·5% române; dintre 72.522 vot. cu câte 2 vot.: 51·2% maghiari, 22·3% români; dintre 173.105 vot. cu 1 vot: 47·8% maghiari, 36·4% români, iar dintre 335.044 votanți indirecti: 19% sunt maghiari și 75·5% români.

În comitatele cu majoritate rom.: Alba-inferioară (78% români): dintre 26.054 voturi sunt 37·2% maghiari, 55·6% români; — Bistrița-Năsăud (70% români) dintre 21.320 voturi sunt 11·7 maghiari și 44·2% români, 42·6% germani; — Făgăraș (90% români) dintre 16.727 voturi sunt 9·8% maghiare și 81·7% români; — Hunedoara (85% români) dintre 37.200 voturi sunt 34·3% maghiari și 56·2% români; — Târnava-mică (51% români) dintre 16.681 voturi sunt 37·4% magh. și 26·2% rom.; — Cluj (60% rom.) dintre 22.026 voturi sunt 50·4% magh. și 36·9% români; — Sibiu (70% români) dintre 35·570 voturi sunt 6·2% maghiari și 47·2% români; — Solnoc-Dobăca (80% români) dintre 23.742 voturi sunt 44·7% maghiari, 48·2% români; —

Un sublocotenent tânăr parcă se miră de asta: — Auzi dumneata!

Apoi rusul se mai liniște. Câteși trei răniții păreau mai ușurați, răsufiau aproape deodată; numai pieptul grenadirului izbucnea uneori mai puternic, într'o răcăială ca de fierestrău.

Afară cerul se spălase și prin cele două deschizături ale șandramalei de scânduri, o adiere de vânt caldior se imprăștiă până peste fețele celorce zăceau. Doctorii stătură până ce-i bandajară și le dădu doctorii care să-i liniștească, la câteși trei, apoi ieșiră. La ușe se opriră, și maiorul le spuse:

— Aștia se duc până deseară... E de ajuns ce le-am făcut. Operația ar fi zadarnică. Să-i lăsăm să moară liniștiți.

Sublocotenentul cel tânăr, cu gândul tot la ura rusului, își șopti iarăș:

— Auzi dumneata!

Și 'n aceeaș vreme se auzi din baracă un gemăt adânc și un glas înăbușit:

— Domn' maior, domn' maior.

Toți intrară repede și se uitară spre patul sergentului de dorobanți, care, cu capul întors spre ceilalți doi răniți, se încercă să spuie cât putea mai tare:

— Uitați-vă... rusul... îl înăbușă... Toți întoarseră capetele și un strigăt de spaimă izbucni din pieptul tuturor: rusul întinsese brațul și înfigându-și degetele, înleștate ca niște ghiare, în

fața turcului, strângea cu ochii închiși, scrâșnind din dinți. Nizamul gemea prelung.

Maiorul strigă infuriat, grenadirului:

— Lasă-l, lasă-l, n'auzi?

Dar rusul părea că n'aude, că împietrise în încordarea de ură și de răsbunare în care i-se sleiau cele din urmă puteri.

Atunci deodată, infuriat, ca scos din minți, sublocotenentul de infanterie se năpusti spre rus, și, desprinzându-i dintr'o smuncitură mâna, i-o țipă, tremurând:

— Ticălosule! ticălosule! ticălosule!

Pe obrazul turcului se prelungeau șiruri de sânge, și din ochii lui deschiși, coborâ încet un rând de lacrimi.

Toți tremurau, înfiorați, dar rusul întoarse capul, și 'n limba lui, bănuia în cuvinte care se cunoșteau a fi de ură, căciularului, care chemase în ajutor.

Atunci maiorul porunci sanitarilor numai decât:

— Depărtați-le paturile... și să rămână aici două plautoane...

Un doctor șterse de sânge și legă obrazul Nizamului, și toți ieșiră sdruncinați, mai înfiorați de fapta ce văzuse, decât de întreg răsunsetul și vaietul prelung al luptei din ajun.

Doctoriile ce le băuseră par'că mai răcorise pe cei trei răniți. Plautoanele lăsară în jos pânza de cort a deschizăturilor baracei, și 'n liniștea

umbrită dintre pereții de scânduri, tustrei păreau că gândesc la ceva. Deodată, de sus, dintr'o crăpătură a acoperișului, străbătă o rază de soare, scoborând până jos, topindu-se pe pământ într'un bănuț de aur. Și ochii celor trei oameni se îndreptară deodată spre dânsa, ca la ceva la care aveau câteși trei dreptul să se uite, și de lumina căreia să se bucure. Și 'n scânteierea razei celeia, rând pe rând, se intrupau priveliști deosebite, din țări depărtate, chipuri de oameni, străini unii de alții: „Ochii sergentului Morcan se înfipseră în pereții albi, văruiți din paștele ce trecuse, ai căsuței dintre cei doi zarzări în care stoluri de vrăbii te asurzeau. Și par'că pe poarta ogrăzii îi intră carul cu boulenii lui, cu Crivăț, dulăul, în urmă... De ce n'or fi tăiat încă lemnele?... Ce Dumnezeu? dădeau în iarnă, și tot clădite în stânceni le lăsaseră... Uite, uite mămuca ce sprintenă aleargă la poartă... Și pune mâna la ochi... Postașul trece... nu-i lasă nimic... Și el nu-i scrisese în urmă... Dece nu-i scrisese, săraca?... S'a pus jos cu barba în palmă... și-l așteaptă... Așteaptă mămuțuță, așteaptă... c'o să viu“...

Și raza de soare tremură, și par'că din fața ochilor sergentului Morcan totul se șterge, în vreme ce ochii rusului tot mai prind încă herghelia de cai ce împânzește câmpia întinsă și verde: „Și de ce oare calul lui nu ajunge herghelia ca altădată? Dece caii ceilalți se depăr-

Turda-Arieș (73% români) dintre 19.511 voturi
52,3% maghiari, 45,7% români.

Dintre 2477.000 de locuitori câți are Ardealul (conform raportului oficiului central statistic, privitor la recensământul din 1900, publicat anul trecut) sunt:

Români: 1.395.022 sau 56,5%

Maghiari: 817.904 sau 33%

Germani: 206.557 sau 8,35%

restul îl formează alte naționalități.

Așadară dintre 408.650 voturi

1395.022 români au 32,2% sau 131.585 v.
817.904 maghiari au 48,3% sau 197.378 v.
și 206.557 germani au 18,9% sau 77.234 v.

Cifrele înșirate aici vorbesc mai bine decât orice explicații amănunțite. Când vedem cum celor 200 de mii de sași din Ardeal li-se dau aproape 80 mii voturi, iar la 1.400.000 de români abia 130 mii, — nu ne mirăm de loc că ziarul săsesc din Sibiu, „Siebenbürg. D. Tageblatt“, e deplin mulțumit cu acest proiect și exclamă plin de satisfacție: „Pe noi sașii, proiectul acesta ne mulțumește pe deplin. Introducerea sufragiului universal ne-ar fi șters de pe harta acestei țări, proiectul votului plural ne dă, însă, nădejde că ne vom putea menține și pe viitor preponderanța veche“...

Proiectul guvernului tinde la nimicirea noastră totală. Trebuie să desfășurăm dară toată forța noastră de rezistență și să combatem unelțiile guvernului pe toate căile, cu toate mijloacele, unindu-ne cu toți ceice doresc, asemenea nouă, introducerea votului electoral universal și egal.

Impotriva coaliției dela stăpânire care nu vrea decât să dea o stabilitate trainică unui sistem de domnire corupt, — trebuie să alcătuim contra-coaliția tuturor prietenilor votului universal cinstit, — fie aceștia socialiști, democrați, radicali sau țărăniști.

De nu vom ști împiedeca introducerea acestui vot „universal“ falsificat, — n'am fost și nu suntem vrednici de adevăratul vot universal cinstit.

Bizantinism și substantive.

Să deschidem aceste rânduri cu constatarea unui adevăr dureros: sunt atât de multe nemulțămirea de ordin moral ale gazetarului.. Bietul gazetar.. Dintre toți muncitorii condeiului acest suflet e dator să însemne în răvașul lui zilnic toate infamiile pământului. Poetul, romancierul, scriitorul dramatic sunt aristocrați ai gândirii. Ei au drepturi de suverani. Iși aleg eroii, îi fac buni sau răi, cinstiți sau păcătoși, după cum îi îndeamnă capriciul lor de creatori. Bietul gazetar însă e plebeul care nu se poate închide în turnul de fildeș al închipuirii, ci trebuie să coboare în agora, în târgul pistriț al patimilor omenești. El nu-și poate alege societatea. Condeiul lui trebuie să țintuiască pe hârtie: *ce se întâmplă...* Și în convoiul multicolor al întâmplărilor zilnice sunt atâtea apariții vulgare: Negustori falșiți, farsori dați de gol, eroi de carton, moralști de contrabandă, toată pleava degenerării morale pe care o vântură zi de zi societatea... Acum gândește-te cetitorule la sufletul acestui om chinuit, gândește-te câtă amărăciune lasă în el icoanele urite ale acestui cinematograf perfid... Gândește-te și rămâi și tu cu noi o clipă pe gânduri în fața ingraturii care se leagă de această meserie tristă...

— Aceste reflecții ne vin acum în minte când datoria noastră de publiciști ne impune o nouă sarcină destul de neplăcută. E vorba să răspundem în câteva rânduri aruncate cu graba firească pe care ți-o poruncește desgustul — unui gest de urit bizantinism.

Să precizăm: Cetitorii noștri știu, că în numerele din urmă ale revistei noastre am adresat „Telegrafului român“ o serie de întrebări. Nedumeriți asupra liniei de conduită a acestei gazete am cerut lămuriri în timpul din urmă în chestia ospitalității dubioase acordate d-lui Babeș când cu publicarea scrisorii către Moldovan Gergely. Răspunsul a fost: o scrisoare a d-lui Babeș la adresa noastră și din partea „Telegrafului“ — tăcere. A venit altă afacere care ne-a pus pe gânduri. S'a zvonit în atâtea ziare de aici și din Țară o veste surprinzător de urită. S'a scris negru pe alb că P. Sf. Sa Mitropolitul nostru a luat angajamente rușinoase față de guvern. S'au spus nume, s'a vorbit de o scrisoare adresată unui funcționar din minister care și-a părăsit postul pentru un act de indiscreție. S'au adus

cu un cuvânt toate argumentele menite a croi aparența unei chestiuni urite și compromițătoare. Noi ce-am făcut? Se 'ntelege, că am tresărit în fața acestui zvon. Ne-am zis: Nu credem și nu vrem nici o clipă să planeze asupra capului bisericeii noastre o atmosferă dubioasă. Și am mai zis și împreună cu noi toată opinia publică — cam următoarele: „Telegrafule Român“, gazetă bătrână infăptuită de arhierul Șaguna pentru apărarea neamului și cinstiții bisericești, trimisă de voie și de nevoie cinstitei preoțime dela sate, dă-ne un răspuns! Vrem o lămurire care să spulbere un zvon urit. Vrem o desmintire să ne distrugă o calomnie care ne demoralizează!“ Și ce-a făcut „Telegraful“? A apărut regulat și a tăcut „fericirile“. Lumea se întreabă enervată: Ce-i, pentru D-zeu cu zvonul ăsta rușinos? „Telegraful“ răspunde cu-o calmitate fără epitet: „Fericirile sunt cei săraci cu duhul... fericirile sunt“... Și în loc să înțeleagă această gazetă că e și ridicol și păcătos să-ți învârtești netulburat măntăniile când deaproapele tău se sbuciumă alături de tine și-ți cere doftoria pe care dacă întinzi mâna i-o poți da, în loc să înțeleagă acest adevăr atât de elementar, ce-a făcut? Probabil și-a zis: „Ian să vedem cine tulbură pașnica noastră digestie? Cum să incurcăm noi puțin ițele, să se schimbe vorba?“... Și-a văzut, se înțelege, că „Țara Noastră“ e mai aproape în acest cor de neastampărați. Și s'a gândit cam așa bătrâna tălcuitoare: „Cine e în jurul acestei gazete? E între alții și unu Goga, destul de cinstit și de tânăr ca să nu tacă. Și ce meserie are? — E secretar la „Asociațiune“. Și cine mai e secretar la „Asociațiune“? Mai este unu Tăslăuanu, ăla încă nu tace. Știi ce, doi de-odată: Domnule Dionisie Stoica, ca la dumneata acasă! Iaca îți dăm drumul!“ Și domnul Dionisie Stoica s'a executat. În numărul din 16/29 Sept. 1908 „Telegraful Român“ publică două coloane de proză injurioasă la adresa secretarilor „Asociațiunii“. Nici o notă din partea redacției, va să zică „Telegraful“ din strada Măcelarilor se identifică, după cum pretind în astfel de cazuri toate normele publicistice. Ști cum se chiamă acest procedeu cetitorule? Acest procedeu se chiamă: *bizantinism*.

Decât „Telegraful“ într'un moment de senilitate și-a greșit socoteala. Noi cu d-l Stoica și cu proza d-sale o isprăvim ușurel, dar rămâne „bizantinismul“ și aici ne incurcăm. Noi nu de-

tează mereu, se duc, se tot duc, se fac tot mai mici, pânăce se șterg în zare... Și de ce par'că o mână nevăzută îi întoarce dârlogii fugarului, și se vede, el pe el, cu capul plecat înapoi pe drumul către casă... O piatră par'că îl lovește în șale... și cade“...

Raza de soare tremură pe când trupul uriaș al rusului se nfiorează...

Ca legate de sârma de aur, se clatină în aer chipurile acelor doi copilași... îi vede bine, îi deslușește... iar se sting, iar se aprind, ca niște scântei... apoi... nu se mai văd“... Și pe obrazul turcului un nou șir de lacrimi lunecă încet.

Ziua trece. Plantoanele dormitează. Raza de soare s'a topit toată în bănuțul de aur care s'a șters par'că și el, de vreme.

Seara se lasă... Și odată cu umbrele înserării o undă de fierbințeală a cuprins pe cei trei răniți; par'că tot sângele ce le mai rămăsese în vine li-se ridicase la cap. Fețele li-se acopere de sudoarea ce li-se scurge de pe frunte. Sergentul începe să murmure încet, cuvinte fără de legătură. Plantoanele se trezesc, se apropie unul de altul, și rămân nemișcați lângă ușă. Unul zice:

— L'a apucat frigurile morții.

Celălalt deschide ochii mari, se uită și-și face cruce:

— Doamne, Doamne!

Un gemăt prelung răspunde îngăimării căciularului.

— Iauzi, turcu', spuse plantonul.

Și după câteva clipe, ca și când o furtună s'ar fi abătut peste sufletele lor, să le sdruncine, grenadirul scoase un strigăt care cutremură baraca.

Și câteși trei se sbat în ghiarele morții.

...Sună corniștii; drapelul fâlfaie pe zidul frontului, și din flamura lui cade sfâșiate de gloanțe, fășii sdruntuite... E un învălmășag cumplit. Rușii stau la cot cu românii și pășesc încet, pas cu pas, ca împotriva unui zid puternic. „Înainte băieți!... Ai căzut, bre, Stancule?... dă-mi fanionul mie. Așa... n'ai grije“... Sergentul se sbate, mai are câțiva pași până la redută... Ceva cald par'că îi străbate coapsa... Un rus uriaș îl dă la oparte, și pornește ca un nebun înainte... De pe parapet se prăvale un turc, dar se ridică repede în picioare, și cu o lovitură de baionetă culcă la pământ pe Părângu Vasile... Rusul cel nalt se ia la luptă; se repede și el, dar cade... — Trei lovituri una după alta, îl rănește 'n spate, dar rusul nu se dă. Doar e odată om! Se avântă și baioneta se implântă în coapsa nizamului care se clatină. Se clatină dar tot mai are puterea să-l izbească. Atunci cu o lovitură de armă îl doboară. Rusul simte că odată cu vrășmașul pică și el, și alții... — Subt greutatea trupurilor care-l acopere, turcul vede că totul s'a sfârșit, închide ochii, și rămâne cu mâinile întinse, ca 'n semnul crucii, în semnul credinței acela care l-a înfrânt“...

Și cu cea din urmă încordare câte-și trei vreau să se ridice. Un gemăt prelung ce seamănă la sfârșit cu 'n plâns, înclină capul turcului pe piept. S'a sfârșit. Ca un strigăt de izbândă răsună râsul grenadirului, care în clipa aceea poate înțelesese suspinul de ușurare al protivnicului său.

Un planton spuse:

— Cămărade, să știi că turcu o murit...

Du-te și adu un fânar.

Peste câteva clipe lumina ștearsă a gazului imprăștiă umbra bărăcei. Plantoanele se apropiară de patul nizamului. Capul i se plecase moale, cu bărbia înfipă în piept. Plantoanele îl priviră puțin, apoi, se întoarseră spre rus, al cărui trup se svârcolea în svâcniri repezi. Pe urmă se apropiă de patul sergentului. Soldatul cu lampa zise, dupăce se uită:

S'o dus și domn' sergent Morcan, s'o dus de mult.

Și-i apucă mâna:

— Ii rece.

Căciularul murise, fără să geamă, cu fața întoarsă spre locul în care lunecase raza de lumină.

Și cum priveau așa un horcăit scurt, spăimântător, îi întoarse repede în loc. Rusul se încordă, apucă marginile patului, și, strângându-le cu mâinile, se întinse. Apoi rămase nemișcat.

Soldații se uitară unul la altul, infricoșăți, apoi își făcură cruce. Cel cu lampa spuse celălalt:

plasăm chestia. Moșneag șiret, noi rămânem la obiect. Întrebăm deci încă odată: *Ce-i cu scrisoarea ce se zice că ar fi fost adresată de P. Sf. Sa Mitropolitul Meșianu, domnului Silviu Suciu din minister? Care e adevărul zvonului, că în această scrisoare s'ar cuprinde rânduri pe cari un prelat român nu le poate scrie la adresa guvernului?* Solicităm din nou acest răspuns și așteptăm și întrebăm din nou pe deplin convinși, că a fost de când lumea o oarecare deosebire între obrazul roșit de rușine și între cel roșit de nerăbdarea așteptării. Și încă ceva, o întrebare destul de importantă: Mă rog, cu cine avem noi a face la gazeta „Tel. român?” Cu cine ne răboim noi? Pentru că noi pe redactorul D-l T. V. Păcățianu, autorul „Cărții de aur” i-l socotim sub raportul național de-un bun român și raporturile noastre personale cu dânsul sunt eminente. Mă rog, cu cine ne răboim noi? Dacă ni s'ar da și acest răspuns, am fi de două ori mulțumitori.

Și acum putem încheia. Adeck nu. Mai este d-l Stoica. Eră să-l uităm pe d-l Stoica. Ei și ce face d-l Stoica? Scrie d-l Stoica. Scrie cu tiparul la „Telegraf” două coloane. Și ce spune? Spune că secretarii „Asociației” fac exerciții de scrimă. Și are dreptate d-l Stoica. Intimii d-lor secretari spun, că i-ar fi văzut în orele libere exercitând acest sport care întărește musculatura. Dar intimii d-lor secretari mai sunt și oameni cumiți și zic că nu eră nevoie să se scrie la gazeta această contribuție biografică prea puțin importantă. Pentru că, Doamne, câte „exerciții” nu face omul în orele libere? Astea nu se spun la gazeta pentru... pentru că-i rușine...

Mai spune ceva d-l Stoica? Mai spune. S'auzim: „Au tot dreptul d-nii secretari să se răsfețe? ori să se poarte ca nește dictatori (!) sfidând opinia publică românească, — căci dâșii sunt bărbați încredunți. (Aici e ironie cetitorule! Aici e de răs! — Red.) într'o muncă stăruitoare și migăloasă (!) culturală, literară, socială și bisericească, iar noi toți cestialalți (cari cestialalți? — Red.) — misera plebs contribuens — suntem nește copii (!) cari nu știm nici ce înseamnă cultură” etc. etc...

Și acum ascultați, Vă rog, cum formulează d-l Stoica adevărul, chipul pe urma activității secretarilor: „Menirea Astrei” este învătarea scrierei, sfidarea opiniei publice, propagarea absolutismului, (auzi aci!) răsfațul crâic, denaturarea lururilor, propovăduirea împărăției aroganței și prostirea poporului. Menirea societății teatrale este: înscenarea pornografiilor, apoteozarea corupției, triumful concubinajului și al nenașterilor” etc...

Și acum te întrebă îngrozit cetitorule: „Pentru Dumnezeu, de ce această ploaie de substantive nenorocite?”

Ai dreptate cetitorule: nu sunt tocmai așa de răi acești bieți secretari. Alta-i buba. Păcatul e, că într'un număr din „Luceafărul” d-l Tăslăuanu a îndrăznit să spuie câteva cuvinte cuviincioase la adresa unei compoziții a d-lui Stoica. Zice că-i vorba de unu Radu Mocanu, — cine-o fi

— Du-te și raportează domnului maior c'au murit.

Și după ce acela se duse, plantonul așeză lampa pe măsuta plină de sticle cu doctorii, din colț, și el rămase așteptând, cu ochii spre cei trei morți, ca și când se temeă ca unul din ei să nu se scoale.

Gânduri ciudate îi treceau prin minte: se luptase și dânsul în ajun, călcase și el peste trupurile celor căzuți, dar altfel i-se părea moartea, când tăcerea ei nu eră tulburată de nimic... Glasuri se apropiau, și-l smulseră gândurilor; pânza baracei se ridică și maiorul urmat de o mulțime de doctori și ofițeri, ruși și români, intră. Se mai aduseră câteva felinare, și ceice pătrunseră înăuntru se descoperiră în fața celor trei morți, a căror întâmplare o cunoșteau acum cu toții. Toți tăceau, și priveau munciți par'că de acelaș gând, că mâne puteau fi priviți la fel. Dar cum numărul celor ce veniseră eră mare și nu încăpeau în baracă, maiorul porunci să li se facă loc.

— Apropiati-le paturile!... Acum s'au isprăvit toate între dâșii...

Și, rând pe rând, intrau să se uite la cei trei soldați, întinși unul lângă altul, la cei trei oameni, pe cari aripa ocrotitoare a morții îi înfrățise...

și ala? Și asta înseamnă, că d-l Stoica combate. Și alt năcaz mai e, că în numărul trecut din „Țara noastră”, la rubrica cronice literare, noi am fost prea veseli când am luat la cunoștință că cel mai celebru tenor al prezentului, Caruso, faimosul Radames din Aida, — a scos „un fir de praf din ochiul d-lui Bănușiu”. Și am mai făcut un păcat, noi cu „Țara noastră”. Am reproduș următoarele „îndrumări” dintr'un garmond al d-lui Stoica: *Să se abandoneze căsătoriile de probă și sistemul unui copil, să ne întărim truștele și sufletește și să ne sporim numerice. Aceasta e misiunea societății teatrale*. Noi vedeți am cam protestat aci... Și de-aci ne vine pierzarea. Acum d-l Stoica combate. Și citiți în „Telegraf”, zice că d-l O. Goga „precizează” în „T. N.” „punerea în scenă a tuturor pornografiilor franceze”.

Cine zice? Zice d-l Stoica. Zice și iscălește: Dr. Dionisie Stoica. — Și la toate astea „Telegraful” nu are nici un comentariu.

— Noi ce să zicem? Cerem iertare cetitorilor pentru acest petit. Singura compensație pe care le-o putem da e hazul... De ce nu ne-am veseli câte-odată? Și când te gândești că d-l Stoica mai promite și niscăi „amănuțe”... Tot mai rădem noi iubiți cetitori! Pentru că știți, mai avem și noi niște „amănuțe”... Și sunt romanticoase, păcatele noastre...

Dar vorba: Cu „Telegraful” cum rămânem? Te pomenești, că nici acum nu răspunde. Ori zice cum a mai zis: „Fericiti sunt cei săraci cu duhul!”

— Și are toată dreptatea!

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

Au apărut în tipografia diecezană din Arad de curând „Istorieare Bisericești” și „Catehism” pentru elevii școalelor primare, de Nicolae Crișmariu, preot al diecezei Aradului, cu aprobarea Ven. Consistor din Arad. Atât acestea, cât și manualul „Istorieare Biblice”, edate de numitul autor, stau sub aprobare la toate Venerabilele Consistoare din Mitropolie. Prețul fiecărei cărți e 40 fileri.

Tot de acelaș autor se află sub tipar la tipografia diecezană din Arad opul auxiliar pentru catiheți „Prelegeri metodice din Istorieare biblice” și va apare în curând.

Buna apreciere din recenziunile oficioase făcute asupra acestor cărți la Ven. Consistor din Arad și buna reputație de care se bucură autorul pe terenul catihetic în dieceza Aradului, sunt cea mai potrivită recomandare a manualelor.

Se pot procura dela tipografia diecezană din Arad (Batthyányi u. 2 sz.)

Stagiunea teatrală se începe în București pe la sfârșitul lui Septemvrie.

Eră vorba ca Teatrul Național să se deschidă cu piesa „Mărul” a lui Zaharie Bărsan. Unii spuneau că se va deschide cu „Don Carlos” de Schiller, tradus de d-l G. Coșbuc. Zilele din urmă însă, direcția a hotărât să se înceapă cu „Ultimul vlăstar”, o dramă originală, datorită unui scriitor puțin cunoscut — după câteva traduceri numai — d-l N. Pandelea din Craiova.

Cei cari cunosc drama d-lui Pandelea spun că „Ultimul vlăstar” are subiectul scos din viața ardelenescă și că, fără câteva inexactități și declamații, e o dramă bună.

Ivan Turghenieff și... holera. Cu ocazia aniversării a 25 de ani dela moartea scriitorului rus Ivan Turghenieff, ziarele povestesc printre alte anecdote din viața scriitorului și aceea că în timpul holerei s'a închis în casă și 3 luni n'a vrut să iasă de frică. Cu toate că ziarele anunțau stingerea boalei, Turghenieff nu credea totuș și continuă să trăiască fără nici o relațiune cu lumea din afară.

„Istoricul trădării” se numește o foarte interesantă broșură, apărută, a cunoscutului ziarist și fost deputat patruzecișoptist Ludovic Czavolski. Se face în broșură o critică nemiloasă și plină de indignare a trădării coaliției și a capilor trădării: Kossuth, Apponyi.

Se desmeticește oare și opinia publică maghiară? Czavolsky amenință că va porni și un ziar săptămânal.

„Noua Revistă Română” va începe să apară din nou la 1 Oct., sub direcțiunea profesorului de universitate în București, d-l C. Rădulescu-Motru. Va apare săptămânal și numărul se va vinde cu 25 bani.

† Pablo Sarasate, celebrul violinist, a murit la Biarritz în vârstă de 64 de ani. S'a născut în Pampelona în Navarra. În fiecă an, după triumfurile din lumea întreagă, artistul se întorcea în patria sa. Toate darurile de onoare ce i s'au făcut le-a dat Pampelonei și se află acolo într'un muzeu. Tot acolo, de acum înainte, se va păstra și vioara lui vestită „Stradivarius” pe care i-au dăruit-o admiratorii englezi și care costă 1200 de lire sterlinge.

Tatăl violinistului, Francisco Sarasate, eră republican, deaceia a murit în temniță. Pe Pablo l-a crescut o doamnă bogată, care a văzut în micul viorist de pe atunci, pe marele Sarasate de mai târziu.

ECONOMIE.

Banca de asigurare.

În un lung șir de ani o mare parte a publicului nostru s'a dedat cu „convingerea” că noi românii avem în banca de asigurare „Transilvania” dela Sibiu — o instituție românească, ce îngrijește afacerile noastre de asigurare. Numirea băncii („Transilvania”), activitatea rodnică și bogată a regretatului ei director, Dr. Aurel Brote, fratele angajatului politician român, reclamele ce gazetele noastre făceau în signul naționalismului băncii de asigurare „Transilvania” erau tot atâtea motive ca opinia publică să creadă, că avem a face cu o instituție românească. Chiar cei mai orientați nu îngăduiau mai mult decât că „Transilvania” e o instituție românească sprijinită și de sași, ca tovarăși buni de întreprindere.

Pe când dăinuiau neturburate aceste „convingeri ale obștei” — frații sași aveau deja în stăpânirea lor cele mai multe „Antheilschein”-uri, pe care le porecleau „acții” dar după care își au asigurate prin statute camete de 6% anual — ori este ori nu este vre-un profit curat la bancă.

Mulțimea românească — nu și-a luat oboșea poate migăloasă să cunoască adevărata stare de lucruri și s'a grăbit să-și facă asigurările la „Transilvania noastră...”

Și numai în acest fapt nu găsim nimic de excepționat, mai ales că „Transilvania” da angajamente și la câțiva români, așezați în slujbe pe vremea directorului Brote.

Cu moartea prematură a regretatului Brote însă tot mai mult a început să iasă cuiul din sac. Sași — în majoritate locală au implinit postul de director cu un sas, care însă în urma nepuținții sale a trebuit să părăsească slujba. De atunci — sunt peste 5 ani la mijloc — banca trece prin un interegn — neavând director nici până azi.

În acest interegn inbulzeala la posturi și la determinarea spiritului întreprinderii s'a făcut din partea sașilor cu tot mai multă insistență și cu tot mai puțin tact.

A fost dar natural că discuția ziaristică purtată în iarnă să lămurească situația tot mai mult, până când s'a săvârșit demisionarea tuturor membrilor români din direcțiunea băncii „Transilvania” — întâmplată de curând.

Această abdicare, sosită în ora ultimă — a lămurit pe deplin spiritul în care e condusă „Transilvania” și azi abia credem să fie român cetitor de gazete, care să se mai poată mângâia că în banca „Transilvania” avem și o instituție românească.

In cunoștința acestui fapt, ce e mai natural decât să auzim și din o parte și din alta *dorința* exprimată să ne înființăm noi de noi o *bancă românească pentru asigurări*.

Ori cât am dori să fie despărțită ideea înființării unui institut de asigurare românesc de animozitățile ivite în jurul băncii de asigurare „Transilvania” — nouă ni se pare că e cu neputință.

Deși e departe de noi gândul înființării unui institut de concurență ori gândul unei înființări „în truț”, în ciuda sau pentru păgubirea cuiva — geneza ideii, trebuie să recunoaștem este în animozitățile ivite în jurul băncii „Transilvania”.

Lămuririle date publicului prin discuția ziaristică din iarnă, apoi declarația categorică a membrilor români ieșiți din direcțiunea „Transilvaniei” — sunt tot atâtea argumente că noi azi *nu avem* nici barem parte ca factor important în conducerea și spiritul „Transilvaniei”.

Și fiindcă nu avem nici asta — ni se impune să ne alcătuim un așezământ pentru îngrijirea asigurărilor, așezământ, ce să fie al nostru și pentru noi.

Nici declarațiile specifice „săsești” a prezidentului „Transilvaniei” Dr. Bruckner, nici oportunitățile timide nu e permis să slăbească nuziunța de a avea o bancă de asigurare cu caracterul și cu pecetea neamului nostru, înființată și susținută prin noi și pentru noi.

Dacă au fost argumente puternice — economice și culturale — și nici decât politice — să se înființeze bănci, institute de credit și depuneri românești; dacă sunt puternice argumente economice și patriotice, în sensul adevărat — ca să nuziim pentru organizarea economică specifică a neamului nostru; dacă dorim prelegeri economice și tovarășii pentru satele noastre, separate pentru neamul nostru — *cel puțin* tot atât de puternice sunt argumentele economice și culturale, ce ne îndeamnă acum, când s'a perdut și *iluzia* că „Transilvania” e bancă și românească să ne alcătuim cu grabă un potrivit așezământ pentru îngrijirea asigurărilor românești.

Cu toate că chestiunea asigurărilor de tot soiul preocupă azi pe toți câți au cunoștința și dorul organizației și dezvoltării economice a unui popor, a unui stat — grosul poporului nostru nu e încă pătruns de această necețitate imperativă.

Iată pentru ce aici se impune mobilizarea tuturor forțelor noastre de seamă; iată pentru ce se impune ca mai ales gazetele noastre să-și cunoască de o îndatorire de frunte, agitarea pentru alcătuirea bine chibzuită a unui institut românesc pentru asigurări.

Și iată de ce nu înțelegem noi organe de publicitate românești, care nu-și iau răgaz să aprofundeze chestiunea și săvârșesc năzbutia că în vreme ce publică declarația membrilor români ieșiți să iasă din direcțiunea „Transilvaniei” pe de o parte n'au nici o vorbă la chestie pe de altă parte pe contra pagină publică în dragă voie *anunțuri* cu reclamă pentru *româneasca* bancă de asigurare „Transilvania”.

Ori apoi: în vreme ce reviste speciale ca „Revista Economică”, „Tovărășia” și alte gazete de zi și săptămânale — „Unirea” din Blaj și alte câteva gazete de-ale noastre publică — *fără nici un comentariu* — declarația „lămuritoare” a prezidentului sas al „Transilvaniei” Dr. Bruckner...

Aici nu e vorba de râncoari ori de vorbărie cu comănac.

E în discuție îmbrățișarea sau abandonarea unei activități economice, ce-ți pune la îndemână un mijloc de căpetenie pentru nuzuirea mai lesnicioasă la progresul economic. E vorba că oare această activitate e bine să fie sălășluită și de spiritul național, ori aici în această chestiune e de admis principiul cosmopolit, atât de seducător în chestii economice.

În o astfel de chestiune — să ni-se ierte — dar în special rolul și ținuta întregii noastre

prese trebuie să fie hotărâtă și sprijinită cu argumente lămuritoare.

Căci tot așa ne place să afirmăm că rolul presei noastre nu e numai informativ, ci e ca să slujească ideii, propunerii, agitației pentru probleme ce ne sbuciumă ca neam și ca cetățeni.

Părerea noastră este că aici ținute de sezon de vară nu-și pot îngădui gazetele noastre, ca să nu ne omoare nepăsarea publicului.

*

„Țara Noastră”, deodată cu publicarea declarației membrilor români ieșiți din direcțiunea „Transilvaniei” și-a ținut de datorință să fixeze importanța chestiunii și să semnaleze trebuința înființării unui institut românesc pentru îngrijirea asigurărilor.

Respectul față de cei chemați și apoi justa așteptare că și din cealaltă parte vor veni lămuriri — ne-au impus răbdarea pentru câteva zile.

Câțiva din cei chemați, în primul rând s'au declarat deja — propunând fără rezerve înființarea unui institut românesc pentru asigurări, după ce în cadrele „Transilvaniei” o mai departe cooperare s'a făcut imposibilă.

Această părere a sprijinit-o și declarația prezidentului sâs Dr. Bruckner, căci și din partea lor s'a ținut necesară darea unei „lămuriri”. În urma acestei lămuriri o singură cale ne mai rămâne, întrucât dorim să ne îngrijim noi propriile noastre asigurări: să căutăm modalitățile înființării unui institut românesc pentru asigurări.

Departa de noi să ne revendicăm paternitatea propunerii, vom nuzi să contribuim și noi cu propunerile și informațiile noastre la rezolvirea cât mai norocoasă a chestiunii de asigurări ajunsă în urma animozităților dela „Transilvania” atât de actuală.

Acceptând fără rezerve propunerea pentru înființarea unei bănci românești de asigurare, noi suntem convinși pe deplin că azi *noi avem*:

- a) Capitalul trebuincios pentru noua bancă;
- b) Material indostulitor pentru asigurări, ca să putem susține noi, cu publicul nostru, banca noastră;
- c) Persoane destoinice, cari să conducă cu deplin succes noua instituție.

Vom încerca să ne oprim mai amănunțit în numărul viitor al revistei, la fiecare din aceste trei condiții principale și să spunem care formă de alcătuire o credem noi ca mai potrivită pentru a da bazele legale noiei bănci de asigurare.

Continuăm dar în numărul proxim.

V. C. O.

Oameni mici și suflete la fel.

Toată lumea cunoscătoare știe, că actualul guvern a venit la cârma statului pe chestia votului universal. Au ajuns lucrurile într'asa fel pe-atuncea și guvernării de astăzi într'atâta au strigat pentru înfăptuirea votului universal și secrete, în parlamentul țării, pela întrunirile lor particulare, prin presa lor jidovită, încât fostul cabinet, strămtorat, de strigătul lor și de strigătul lumii care cerea, după chiar și dorința Impăratului, votul universal, a căutat să se retragă.

Odată răsturnarea făcută, noilor sfetnici ai tronului, li s'au muiat ca prin farmec graiul. Ideia în numele căreia urcaseră ei cele mai înalte trepte, o părăsără, fiindcă prin aplicarea ei în mod demn și cinstit, fiecăruia dintre contribuitorii cu sânge și cu sudoarea frunței la ridicarea acestui stat, i-s'ar fi dat și recunoscut un drept sfânt al său.

Și tocmai aci e păcatul cualiției stăpânitoare de astăzi! Ea a venit la putere nu pentru ca să mulțumească cu ceva bun, trainic și îndelung roditor, țara; cualiția stăpânitoare astăzi pe destinele patriei noastre, a intrat în sanctuarul țării pentru a-și potoli vanitatea și pentru ca să chivernisească sieși. Votul universal nu-eră decât o mască sub care își ascundeă obrazul ei scofălcit, lacom și întunecat.

Că n'a avut gândul lucrului cuminte și sănătos această coaliție, faptul acesta se mai vede și din celelalte legi votate până acuma de ea și de oamenii ei.

Dar, pentru a-și arăta și mai bine micimea sufletului și a minței, această cualiție, strânsă de poporul maghiar și de naționalități pentru ca să deo statului aceiace cu atâta credință promisese și în numele căreia a cerut și i-s'a dat puterea, — această coaliție, ea care cea dintăiu a trimbițat până dincolo de hotarele țării, introducerea votului universal, ea, cea pe care budgetul statului și faima de care se bucură, a îmbrățiat-o, vine astăzi după doi ani de trândăvie și strigă în gura mare, ca să amuțească de-odată întreaga țară: „*nu se poate vot universal! Vă dăm votul plural!!!*” Am vorbit noi cu ministrii Angliei și și aceștia ne-au spus că e mai „nemerit” pentru Ungaria, votul plural!...

Ministrii Angliei, vot plural, nu se poate vot universal! — ce sunt astea dragă cititorule, dacă nu vaetile nesocotite ale inecatului ce se pierde!

Ni-s'a cădelnițat mai întâiu cu tămăie și acuma ne umple plămâni cu duhoare urită! Ni s'a spus că vom vedea chipul făcătorului de minuni, și astăzi această coaliție, spre rușinea ei și Ingenunchierea noastră, ne arată făptura satanei!

Și roguvă, în ce credeți că stă aceasta pluralitate pe care ne-a adăugat-o contele Andrassy și ministrii Angliei? — În o strigătoare nedreptate! Vot plural, însemnează preferarea între om și om, deosebirea între suflet și suflet. Și mai însemnează acest vot plural, nou-nouț, o sdobitoare diferență între sărac și bogat, între celce știe ungurește și între celce nu cunoaște această limbă!...

Când te chiamă patria pentru ca să-ți verși sângele pe altarul ei; când ți-se cere darea și toate angararele cătră pământul acesta udat cu sudoarea și sângele tău și când te cere cel de sus, — te întreabă cineva dacă ești sărac sau bogat, pentruca să te prefere celor umili? Întreabă-te cineva dacă știi ungurește, pentruca să te scutească de moarte și de dare?

Ei bine, votul plural al contelui Andrassy și al ministrilor englezi, are asupra noastră un mai bogat privilegiu decât destinul însuș. Votul plural al coaliției va fi mai dihai decât Impăratul, decât perceptorul, decât moartea și decât toate aceste trei lucruri la un loc! El va separa pe prost de chior și pe nebun de schiop, pe cel cuminte de fudul și pe chel de cel gras... și astfel această nouă și ingenioasă reformă, va face să curgă mană cerească pe întinsurile patriei noastre.

Hei, cătu-i vulpea de șireată! Dar dac'ar avea coada și mai lungă, tot mai șireat-ar fi!... Nu crede d-le contele Andrassy că prea și-a belgianizat ideile? Nu crede d-l ministru de interne că prea s'a pripit culegând legi pentru țara lui, tocmai din țara cea mai săracă în asemenea juvaeruri? Oare cualiția asta, nu vede că nu mai merge cu nepriceperea?!

Și astfel stând lucrurile, fără să vrei, te pomenești reflectând: „ce vremuri mari! — Și ce suflete mici, — întru ocărnuirea lor!”

Demetru Marcu.

CRONICĂ ȘTIINȚIFICĂ.

Deraierea unui tren aerian. Din Berlin vine știrea că un vagon al trenului aerian a căzut de pe viaduct, eri la orele 2 d. a. Sunt 17 morți și 17 răniți.

Campania engleză de navigațiune „White-Star-Line”, a pus în construcție două noi transatlantice al căror tonaj va fi de 60 de mii tone, lungimea de 330 metri și lățimea de 76 metri. Noulie transatlantice vor purta numele de *Olimpic* și *Titanic* și vor fi gata în cursul anului viitor.

ȘTIRI.

Rugăm pe toți abonații noștri cari nu și-au achitat până acum abonamentul, să binevoiască a ni-l achita cât mai în grabă, ca să nu fim siliți a le suspenda trimiterea ziarului.

Având să întâmpinăm, pe urma proceselor noastre de presă, greutăți materiale mari — credem că rugămintea noastră va fi ascultată din partea abonaților, — și le mulțumim dinainte. Adm. «Țara Noastră».

O mare adunare populară se va ține și în Sebeșul-săsesc în ziua de 4 Octomvrie st. n. la orele 1 și jum. după amiazi. Printre altele, va fi acolo vorba și de noile „salturi“ ale votului universal...

Logodnă. D-ra Ana I. Simion, din R.-Vâlcea și d-l Ioan D. Alemănuț, din Tg. Jiu, își anunță logodna d-lor pentru ziua de 20 Septemvrie c.

Moartea inventatorului cărților poștale ilustrate. Zilele trecute a încetat din viață la Assmanhausen tipograful Schwartz, inventatorul cărților poștale ilustrate. Este de notat că în ultimii 100 de ani nici o invenție nu a avut atât succes ca aceea a cărților poștale ilustrate. Germanii încântați de gloria marelui lor om, au și format un comitet pentru ridicarea unei statui acestui al doilea Gutenberg.

Un împrumut de 1250 milioane lei, a hotărât să facă guvernul rus pe la sfârșitul lunii Noemvrie, în Paris.

Mersul holerei. În cursul ultimelor 24 de oare, au fost 309 cazuri de holeră și 153 de decese. Numărul total al bolnavilor, la Petersburg, este de 1831.

2000 de lucrători fără lucru, au încercat ieri să atace primăria orașului Manchester. Poliția intervenind a împrăștiat pe manifestanți. Mai multe persoane, între cari și polițiști, au fost rănite. În urmă, mulțimea a încercat să atace casa carității cerând de mâncare și adăpost, însă a fost împrăștiată de poliție.

Istețimea unui chinez a pus pe gânduri justiția statului respectiv.

Curtea de justiție din Singapore, se mândreă cu un vechiu orologiu de mare valoare, atârnat într-una din principalele săli ale palatului, lângă tribuna judecătorilor.

Tribunalul era în ședință, un avocat vorbea.. Când un chinez cu un mers foarte timid intră salutând pe judecător. Rezemă scara, pe care o adusesse cu el de perete cu o nemai pomenită precauțiune, luă ceasul din cui, și eși afară luându-și scara.

Natural, că nimănui nu i-a trecut prin minte, că omul n'ar fi fost trimis de o ceasornicărie din oraș, însărcinată cu repararea vechiului ceas. Garda dela ușe deschise drumul și chinezul eși nesupărat cu sarcina sa.

Opt zile mai târziu, judecătorii reclamă în cor ceasul lor, spunând că reparația lui, trebuie să fie terminată dar chinezul nu mai fû găsit.

Și astfel rămase tribunalul din Singapore, fără pendulă, gloria lui.

Un orologiu de hârtie. Nu vă mirați! dracii de americani au ajuns să facă și ceasornice... de hârtie!

După ce au făcut stâlpii de telegraf de hârtie, case de hârtie presată, acum au început să puie în comerț ceasornice de hârtie!

Știți, că nu e bine acest lucru, prin faptul că o să fii muritor de foame, cu tot ceasul ce o să-l ai în buzunar, nimeni n'o să ți-l primească ca amanent pentru cinci lei!

Dar e vorba că până acum, numai un ceas e de hârtie. Acest orologiu a fost construit de un mecanic american, și expus la vitrina unei mari ceasornicării din New-York. Toate rotitele sunt făcute din pastă de hârtie presată, mai tari ca aurul, mergând foarte exact și regulat. D'asupra lui e o carte de vizită pe care e scris: „După 20 de ani de muncă!“. Dacă i-au trebuit mecanicului 20 de ani ca să facă un ceasornic de hârtie în compania căruia să-și treacă minutele de sărăcie, îi voi răspunde cu maxima englezescă „times ys monney“ și nu putem înțelege pe un american care știe că „timpul e bani“ cum de a avut curagiul să piardă timpul făcând un ceas care nu e măcar de... aur!

Pedepsirea unor antimilitariști. Curtea cu juri a Seinei a condamnat la câte un an închisoare și 3000 lei amendă pe Meric, fiul senatului de Var și pe desenatorul Delannay, pentru publicarea unui articol și unui desen antimilitarist, vizând pe generalul Amade într'o revistă.

Doi pungași îndrăzneți cari unul dându-se drept prinț și altul drept duce român, au încercat să-și practice meseria lor pe spetele unui ungar bogat și care venise la Paris să studieze.

În orașul focar de lumină și de corupțiune, tânărul — în vârstă de 21 ani — își făcu repede o mulțime de amici între cari erau și Prințul de Kosciusko și ducele de Vladisoschi, ambii nobili români și descendenți ai diverselor străvechi familii domnitoare din Valahia. Într-una din nopțile trecute, cei trei prieteni petrecură în chipul cel mai parizian, făcură adecă o orgie Sardana-palică. Principele de Kosciusko înduioșat de șampania care o băuse, dojeni cu blândețe pe tânărul ungar.

— Ești mai rușinos ca o domnișoară!

— Da, mărturisî „mezinul lor amic“, eu nu am avut până azi nici o dragoste, nici o aventură, și a-și dori să am una din acele legături așa zise ușoare, cari fericesc pe tineri de vârsta mea.

Prințul și ducele se oferiră să-l recomande D-șoarei Beatrice dela Juhette. Eră o brună încântătoare căreia nu-i fû de loc greu să-i fure mințile ungarului.

Pe la 3 după miezul nopții „mezinul amic“ ieșea dintr'un local de petreceri de pe Bulevard

având de companioană pe bruna Beatrice. Într'o stradă dosnică doi indivizi profitând de întunerecul și liniștea dinprejur s'au repezit la ungar cu pumnalele amenințându-l să le dea bani. Acesta însă nu-și perdû prezența de spirit și prefăcându-se că-și caută portmoneiul, scoase un revolver încărcat din buzunar și trase două focuri. Unul din cei doi indivizi rănit la coaste, căzû la pământ, celălalt o luă la goană.

Rănitul care se svârcolea și gemea în pulberea drumului de-ți eră mai mare mila, fû ridicat și dus la un spital din apropiere. Luându-i-se interogatorul de cătră comisarul secției XXII a declarat că se numește Henri Lepoux și că dânsul în asociație cu Leon Chien și cu cocota Beatrice dela Juhette fuseseră angajați de doi domni, ca să pungașească pe tinărul ungar care avea la dânsul suma de 10,000 lei în hârtii de bancă.

Cocota Beatrice arestată fû nevoită să dea adresa pretinsului prinț și duce român, cari, în realitate, s'au dovedit a fi niște pungași ce înfundaseră de câteva ori temnița. De România nu știau decât din auzite, nu cunoșteau limba română iar numele lor e, cel al prințului Henry Geraud iar ducele se numește Gelbert Luty. Acești „nobili descendenți de familii domnitoare“ au fost depuși la arestul preventiv.

Declarație.

Probabil, pentru a învederă publicului cetitor până la ce grad de anarhie morală se poate cobori o anume seamă de oameni cari tipăresc hârtii, subsemnații vedem apărând în diferite rânduri injurii și trivialități la adresa noastră, în calitate de secretari ai „Asociațiunii“.

*Subsemnații ne simțim îndemnați a da următoarea lămurire pentru oamenii cinștiți: Nu ne socotim datori și nu vom răspunde nici unei necuviințe a indivizilor cari se poticnesc de rostul nostru oficial la „Asociațiune“. În calitate de funcționari ai acestei instituțiuni noi suntem răspunzători forului nostru superior: **comitetul central al «Asociațiunii»**, care judecă, controlează și raportează adunării generale în mod oficial, activitatea noastră de funcționari. Nu ne pierdem vremea deci cu recitificarea micilor răutăți și marilor minciuni.*

Sibiu, 29 Sept. 1908.

Oct. Goga, Oct. C. Tăslăuanu,
secretarii „Asociațiunii“.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.
Red. responsabil: LA ZAR DEVAN.

Banca de asigurare

„TRANSYLVANIA“

— din Sibiu —

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5 (edificiile proprii).

Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.161.399-II cor.!

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,

edificii de ori-ce fel, mărfuri, mobile, vite, produse economice etc.

asupra vieții

în toate combinațiile: capitaluri pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, de studii, rente pe viață etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent la decedare.

Valori asigurate contra incendiului:
95.816.412 — coroane.

Capitaluri asigurate asupra vieții:
9.882.454 — coroane.

Dela întemeiere s'au solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4.484.278-83 coroane,

pentru capitaluri asigurate pe viață 4.028.113-12 coroane.

Oferte și orice informațiuni se pot lua dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5, stagiul I, curtea I, și la agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea-mare, dela subagenții din toate comunele mai mari.